

ΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΑΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ * ΟΜΑΔΩΝ ΗΛΙΚΙΩΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΕΙΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ

Υπό του κ. ΣΩΖΩΝΤΟΣ Μ. ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ
Διευθυντού 'Εθνικής Στατιστικής 'Υπηρεσίας τῆς 'Ελλάδος

Εἰσαγωγή

1. Τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν (labor force)¹ ἀποτελεῖ τὸν πλεόν δυναμικὸν παράγοντα διὰ τὴν διασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῶν συγχρόνων χωρῶν. Ἡ τελευταία, ὡς γνωστόν, ἔχει ἀνάλογον ἐπιπτώσιν ἐπὶ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις συνιστᾷ διαδικασίαν προωθήσεως τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος, ἰδίᾳ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν τεχνολογικῶν καινοτομιῶν ἢ νεωτερισμῶν. Πράγματι, ἡ ὑφισταμένη, σήμερον, εἰσοδηματικὴ διαφορά, μεταξὺ τῶν διαφόρου οἰκονομικῆς στάθμης χωρῶν, ἀποτελεῖ, ἐν τελευταίᾳ ἀναλύσει, διαφορὰν τεχνολογικοῦ ἐπιπέδου.

2. Ἡ ἀφομοίωσις καὶ ἀξιοποίησις τῶν τεχνολογικῶν καινοτομιῶν συνιστᾷ τὴν πρώτην φάσιν ἀναπτύξεως τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν. Ἡ λειτουργία αὕτη ἀπαιτεῖ ἐπιτελικὸν προγραμματισμὸν ὑψηλῆς βαρύτητος, διότι ἀναφέρεται εἰς τὸ ὅλικόν ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐκάστης χώρας. Γενικώτερον ὅμως αὕτη, ἀναφέρεται εἰς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον δυναμικὸν αὐτῶν.

Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις τῶν συγχρόνων χωρῶν εἶναι συνάρτησις τῆς μορφωτικῆς στάθμης τούτων. Ἡ ἀνάπτυξις τοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ συμβάλλει εἰς τὴν δραστηριοποίησιν τῶν οἰκονομικῶν

*) Διὰ τοῦ ὅρου «Συντελεσταὶ συμμετοχῆς», ἀποδίδεται ὁ διεθνὴς ὅρος «participation rates». Δι' αὐτοῦ νοεῖται ὁ βαθμὸς συμμετοχῆς ἐκάστης ὁμάδος ἡλικιῶν τοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν.

1. Ἐργατικὸν δυναμικὸν (labor force), χαρακτηρίζεται τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ, τὸ προσφερόμενον εἰς τὴν ἀγορὰν ἐργασίας. Τοῦτο, συνήθως, καλύπτει ἄτομα ἡλικίας 15 - 64 ἐτῶν, δυνάμενα καὶ ἐπιθυμοῦντα νὰ ἐργασθῶν. Τὸ ἐν προκειμένῳ ὅριον ἡλικιῶν, διαφέρει ἀπὸ χώρας εἰς χώραν. Τοῦτο, γενικώτερον, ἀποτελεῖ συνάρτησιν τοῦ ἐπιπέδου τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐκάστης χώρας.

ἐνεργειῶν, κατὰ τρόπον μεθοδικὸν καὶ ὀρθολογιστικόν. Αἱ σύγχρονοι ἐπιτεύξεις εἰς τὸν τομέα τῆς οἰκονομικῆς καὶ τεχνολογικῆς ἐξελίξεως εἶναι συνέπεια τῆς ἀνθρωπίνης μορφώσεως καὶ ἐπιμορφώσεως εἰς βάθος καὶ πλάτος. Αὗται κατέστησαν τὸν ἀνθρώπου οἰκοδόμον τοῦ συγχρόνου τεχνικοῦ πολιτισμοῦ.

3. Ἡ διαδικασία ἐνεργοποίησεως τῆς ἀνθρωπίνης προσπάθειάς συνέτεινεν ὥστε νὰ διαμορφωθῇ στενὴ σχέσηις μεταξύ ὀρθολογισμοῦ, τεχνικῆς καὶ οἰκονομικοῦ ἀποτελέσματος. Τὸ ὡς ἄνω τρίπτυχον, ἀπετέλεσε τὸ ἐμβλημα τῆς συγχρόνου παραγωγικῆς λειτουργίας. Ἡ κατὰκτησις τοῦ τριπτύχου, ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν, προϋποθέτει ὅπως τὸ ἀνθρώπινον δυναμικὸν αὐτῶν ἀποκτήσει τὸ ἀναγκαῖον δι' αὐτὰς ἐκπαιδευτικὸν πλαίσιον. Τοῦτο εἶναι συνάρτησις τῶν ἐπιδιωκομένων στόχων ὑπὸ τῆς οἰκονομικῆς τῶν πολιτικῆς. Χωρὶς τὴν ἀπαιτουμένην ἐκπαιδευτικὴν πλαισίωσιν, οἱ πρὸς σκόπευσιν στόχοι τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἀποβαίνουν ἀνέφικτοι. Οὕτως, ἡ παρατηρουμένη βραδεῖα ἀνάπτυξις τῶν οἰκονομιῶν τῶν οἰκονομικῶς καθυστερημένων χωρῶν, εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ χαμηλοῦ μορφωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ αὐτῶν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὁ Adam Curle, γράφει: «Αἱ χῶραι αὗται εἶναι οἰκονομικῶς καθυστερημέναι ἐπειδὴ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν εἶναι μορφωτικῶς ὑπανάπτυκτον»². Ἔτι περαιτέρω, οἱ καθηγηταὶ F. H. Harbison καὶ C. A. Myers τονίζουσι: «Οἱ οἰκοδόμοι τῆς συγχρόνου οἰκονομικῆς εὐημερίας ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰ ἄτομα ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς μορφωτικῆς τῶν ἀνυψώσεως, ἀνέπτυξαν τὰς πνευματικὰς τῶν ἀξίας. Οὗτοι ἐθεμελίωσαν τὴν πορείαν πρὸς τὸ οἰκονομικὸν ἐπίπεδον τῶν ἀνέσεων. Οἱ ἐπίλεκτοι αὐτοὶ συνιστοῦν τὴν στρατιὰν τῶν εἰδικευμένων τοῦ ἀνθρώπινου δυναμικοῦ»³.

Ὁ P. G. Hoffman, διευθυντῆς τῶν εἰδικῶν κεφαλαίων διὰ τὴν ἀνάπτυξιν, εἰς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη, γράφει: «Αἱ καθυστερημέναι οἰκονομικῶς χῶραι ἔχουν ἀνάγκην εἰδικευμένων ἀτόμων τῆς αὐτῆς ἐκτάσεως ὡς πρὸς ἐκείνην τῶν κεφαλαίων. Μέχρις οὗτου αὗται ἀποκτήσουν τὸ ἀπαραίτητον εἰδικευμένον προσωπικόν, δὲν δύνανται νὰ ἀξιοποιήσουν τὰς ὑπαρχούσας πλουτοπαραγωγικὰς πηγὰς. Ἐξ ὄλων τῶν πηγῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπαιτοῦνται διὰ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, ἡ ἀναφερομένη εἰς τὸ εἰδικευμένον προσωπικόν εἶναι ἡ πλέον ἐπίγουσα. Διὰ τὴν ἰδρυσιν καὶ λειτουργίαν ἐνὸς ἐργοστασίου ἀπαιτοῦνται ὀλίγα ἔτη, συνήθως, τρία ἕως τέσσερα. Ἡ δημιουργία ὅμως εἰδικευμένων ἀτόμων ἀπαιτεῖ δέκα ἕως δεκαπέντε ἔτη»⁴.

2) Adam Curle, «Some Aspects of Educational Planning in Underdeveloped Areas», Harvard Educational Review, vol. 32, no. 3, p. 300, 1962.

3) Frederic H. Harbison and Charles A. Myers, «Education, manpower and Economic Growth», McGraw - Hill, Book Company, Series in International Development, New York, 1964, p. 14.

4) Paul G. Hoffman, «One Hundred Countries, One and one Quarter Billion People; How to Speed their Economic Growth and Ours in the 1960's» Washington, Lasker Foundation, 1960, p. 35.

4. Χωρίς την απαιτούμενη εκπαιδευτικήν πλαισίωσιν, ή κατάκτησις ανωτέρων επιπέδων οικονομικοῦ καὶ συνεπῶς κοινωνικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιεχομένου καθίσταται ἀπραγματοποίητος. Βασικός, ἄρα, στόχος πρὸς διασφάλισιν τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως, οἰασδήποτε χώρας, παραμένει ἡ μόρφωσις τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ. Αὕτη πρὸς τὸν σκοπὸν ἐπωφελοῦς ἀποτέλεσματος, δεόν νὰ εἶναι προσηρμοσμένη πρὸς τὰς ἐπιδιώξεις τοῦ προγράμματος τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐν προκειμένῳ θέσις ἀναφέρεται εἰδικώτερον εἰς τὰς καθυστερημένας χώρας. Τοῦτο δέ, διότι αὗται ἐπιδιώκουν, ὡς εἶναι φυσικόν, ταχεῖαν οἰκονομικὴν ἄνοδον πρὸς ἀμβλυσιν τῶν κοινωνικῶν πιέσεων, αἱ ὁποῖαι ἀσκοῦνται ἐσῶθεν. Ταύτισις, συνεπῶς, μορφωτικῶν καὶ οικονομικῶν στόχων ἐξασφαλίζει ἀπρόσκοπτον οἰκονομικὴν ἄνοδον. Ἄξιον σημειώσεως, τυγχάνει τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τοῦ εἰδικευμένου ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ, πρέπει νὰ συνδυάζεται πάντοτε μὲ πλάισια χρησιμοποίησεως αὐτοῦ. Ἡ ἀγνόησις τοῦ ἐν προκειμένῳ παράγοντος σημαίνει ἀχρήστευσιν παγίου κεφαλαίου.

5. Τὸ κεφάλαιον, αἱ φυσικαὶ πηγαὶ πλοῦτου, ἡ ἐξωτερικὴ βοήθεια καὶ τὸ διεθνὲς ἐμπόριον ὑποβοηθοῦν οὐσιωδῶς τὸ ἔργον τῆς οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Πλὴν, ὁμως, ἡ ἀξιοποίησις τούτων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ποιοτικῆς στάθμης καὶ ἐπαρκειᾶς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἡ γνῶσις, συνεπῶς, τοῦ μεγέθους τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, κατὰ τὴν χρονικὴν διαδρομὴν, ἀποτελεῖ πολὺτιμον βοήθημα, διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ οἰκονομικοῦ προγραμματισμοῦ. Τῆς ἰδίας βαρῦτητος εἶναι τὰ δεδομένα τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ διὰ τὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς, ἰδίᾳ δὲ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς φορεῖς τῆς κοινωνικῆς ἀσφαλίσεως. Ἄλλὰ καὶ ἀπὸ ἰδιωτικοοικονομικῆς σκοπιᾶς, ἡ γνῶσις τῶν δεδομένων τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τυγχάνει ἀπαραίτητος διὰ τὴν στήριξιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἰδιωτικῶν οἰκονομικῶν μονάδων.

Ἄντικείμενον μελέτης

6. Ἄντικείμενον τῆς παρούσης μελέτης εἶναι ἡ ἐξακρίβωσις καὶ ἀποτύπωσις τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς (participation rates), τῶν διαφόρων ὁμάδων ἡλικιῶν τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν. Ὁ ὑπολογισμὸς τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, κατὰ φύλλον, διὰ μίαν ἐκάστην πληθυσμιακὴν ὁμάδα ἡλικιῶν, ἐγένετο ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1961 (Μαρτίου 19). Τὰ δεδομένα ἀναφέρονται τὸσον εἰς τὰ πληθυσμιακὰ μεγέθη ἐκάστης ὁμάδος ἡλικιῶν ὅσον καὶ τὰ ἀντίστοιχα τοιαῦτα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὴν συμμετοχὴν ἐκάστης πληθυσμιακῆς ὁμάδος ἡλικιῶν εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν.

7. Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τὸ γεγονός ὅτι ἡ ἀπογραφή πληθυσμοῦ τοῦ 1961 (Μαρτίου 19) προσφέρεται, ἰδιαιτέρως, διὰ τὴν ἐν προκειμένῳ μελέτην. Αὕτη ἐσχεδιάσθη οὕτως, ὥστε νὰ ἀνταποκρίνεται λεπτομερέστερον πρὸς

τὸν οἰκονομικῶς ἐνεργὸν πληθυσμὸν (ἐργατικὸν δυναμικόν)⁵, ἢ αἱ προηγουμέναι ἀπογραφαὶ πληθυσμοῦ.

Ὁ οἰκονομικῶς ἐνεργὸς πληθυσμὸς τῆς ἀπογραφῆς 1961 (Μαρτίου 19) καλύπτει ἀπάσας τὰς κατηγορίας τῶν ἀπασχολουμένων. Ἐξαιρεῖ ὁμῶς τοὺς ὑπηρετοῦντας τὴν στρατιωτικὴν τῶν θητείαν. Ἐρευνᾶται, κατὰ συνέπειαν, τὸ λεγόμενον «πολιτικὸν ἐργατικὸν δυναμικόν» (civilian labor force)⁶. Ἡ τοιαύτη ταξινόμησις εἶναι συνεπῆς πρὸς τὰ διεθνή πρότυπα καὶ οὕτω διευκολύνονται αἱ διεθνεῖς συγκρίσεις.

8. Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ὑπολογίζονται διὰ πρώτην φοράν ἐν Ἑλλάδι. Ἡ χρησιμότης αὐτῶν εἶναι ζωτικῆς σημασίας διότι βάσει αὐτῶν δύναται νὰ ὑπολογίζεταί διαχρονικῶς τὸ ὕψος μεγέθους τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, συναρτῆσει τῶν πληθυσμιακῶν ομάδων ἡλικιῶν, τοῦ πληθυσμοῦ.

Οἱ συντελεσταὶ οὗτοι δὲν ἐκφράζουν στατικὸν μέγεθος ἀλλὰ δυναμικὸν τοιοῦτον. Τοῦτο σημαίνει ὅτι οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς μεταβάλλονται διαχρονικῶς. Εἰδικώτερον, οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἀποτελοῦν συνάρτησιν τοῦ ἐκάστοτε ἐπιπέδου οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Ἡ ἐν προκειμένῳ μεταβολὴ εἶναι βραδεῖα καὶ συνεπῶς ἀνέτως δύναται νὰ ὑπολογίζεταί τὸ ὕψος τοῦ ἐργατικοῦ τουλάχιστον διὰ μίαν δεκαετίαν. Ἐκτὸς ὁμῶς αὐτοῦ, διὰ προσαρμογῶν τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς, εἰς ἀντιστοίχους τοιούτους, ἐτέρων χωρῶν ὑψηλοτέρας οἰκονομικῆς στάθμης, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προσεγγίζουσιν αἱ οἰκονομικῶς καθυστερημέναι ἢ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χῶραι, μετὰ παρέλευσιν ὀρισμένης χρονικῆς περιόδου, λαμβάνονται ἀξιόπιστα δεδομένα πρὸς διενέργειαν ὑπολογισμῶν.

Προσδιοριστικοὶ παράγοντες τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ

9. Τὸ μέγεθος καὶ ἡ κατὰ φύλον καὶ ἡλικίαν σύνθεσις τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εἶναι συνάρτησις δύο διακεκριμένων ἀπ' ἀλλήλων παραγόντων: Οἱ παράγοντες οὗτοι εἶναι οἱ ἑξῆς:

α) Τὸ μέγεθος τοῦ ὑπάρχοντος πληθυσμοῦ τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64 ἐτῶν) καὶ β) τὸ ὕψος τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς τῶν διαφόρων ομάδων ἡλικιῶν, κατὰ φύλον, τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν.

Ὁ μελλοντικὸς πληθυσμὸς τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64) δύναται

5. Οἰκονομικῶς ἐνεργὸς πληθυσμὸς: Κατὰ τοὺς ὁρισμοὺς τῆς Ε.Σ.Υ.Ε., ἡ ἐννοιολογικὴ σημασία τοῦ οἰκονομικῶς ἐνεργοῦ πληθυσμοῦ, εἰς τὴν ἀπογραφὴν πληθυσμοῦ 1961 (Μαρτίου 19), εἶναι ταυτῶσιμος πρὸς ἐκείνην τῆς διεθνούς ὁρολογίας τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ (labor force).

6. Τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν διακρίνεται εἰς: α) «Ὀλικὸν ἐργατικὸν δυναμικόν» (total labor force) καὶ β) «πολιτικὸν ἐργατικὸν δυναμικόν» (civilian labor force).

Τὸ πρῶτον περιλαμβάνει τὰς κατηγορίας: I. Ἀπασχολούμενοι εἰς τὴν παραγωγὴν ἀγαθῶν (ὑπηρεσιῶν), II. Ἄνεργοι καὶ III. Ἐνοπλιοὶ δυνάμεις.

Τὸ δεύτερον περιλαμβάνει τὰς κατηγορίας I καὶ II τοῦ πρώτου.

νά εκτιμηθῆ διὰ μίαν ἢ δύο δεκαετίας μετὰ σχετικῶς μεγάλης ἀκριβείας. Τὸ ὕψος, ὅμως, μέχρι τοῦ ὁποίου τὰ ἄτομα ἐκάστης ὁμάδος ἡλικιῶν τοῦ πληθυσμοῦ, κατὰ φύλον, θὰ μετάσχουν ἐνεργῶς εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας δὲν δύνανται νὰ προσδιορισθοῦν μετὰ τῆς ἰδίας ἀκριβείας.

10. Ἡ εἰσροὴ τοῦ πληθυσμοῦ εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν παραγόντων. Μεταξὺ αὐτῶν ἀποφασιστικῆς σημασίας εἶναι : α) Τὸ ἐπίπεδον οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐκάστης χώρας, καὶ β) τὸ ἐπίπεδον ἀναπτύξεως τοῦ καπιταλιστικοῦ τομέως τῆς οἰκονομίας.

Ἄμφότεροι οἱ ὡς ἄνω παράγοντες σχηματίζουν τὰ γενεσιουργικὰ αἷτια, τὰ προκαλοῦντα τὸν βαθμὸν ἐντάσεως τῆς ἐνεργοῦ ζήτησεως ἐργασίας, εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας.

Χαρακτηριστικῶς σημειοῦται ὅτι ἡ εἰσροὴ τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ εἰς τὸν χῶρον τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας εἶναι «ἐξαιρετικὰ ἐλαστικὴ». Συγκεκριμένως, κατὰ τὴν περίοδον τῆς φάσεως τῆς μεταστάσεως τῆς οἰκονομίας ἐκ τοῦ γεωργικοῦ τομέως ἐνεργείας πρὸς τὸν μεταποιητικὸν τοιοῦτον, ἡ συμμετοχὴ τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ αὐξάνει εἰς τὰς ἀστικές ἀπασχολήσεις καὶ μειοῦται εἰς τὰς ἀγροτικὰς τοιαύτας.

Ἡ τοιαύτη διαμόρφωσις προκαλεῖ, βραχυχρονίως, κάμψιν τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ εἰς τὸ σύνολον τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ

11. Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ὑπελογίσθησαν ἐκ τῶν ἀπογραφικῶν δεδομένων τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1961 (Μαρτίου 19). Πρὸς τούτοις ἐχρησιμοποιήθησαν αἱ εἰδικαὶ ἐκδόσεις τῆς Ε.Σ.Υ.Ε.: (Ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ—κατοικιῶν τῆς 19ης Μαρτίου 1961. Δειγματοληπτικὴ ἐπεξεργασία, τεῦχος I, Πληθυσμός, τεῦχος III, Ἀπασχόλησις, Ἐκδόσεις Ε.Σ.Υ.Ε., Ἀθῆναι, 1962) 7. Ἐκτὸς αὐτῶν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν ἐπικουρικῶς, καὶ ἕτεροι στατιστικαὶ σειραὶ ἐπὶ τῶν πληθυσμιακῶν δεδομένων καὶ ἰδίαι αἱ τοιαῦται τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ τοῦ 1951 (Ἀπριλίου 7) διὰ λόγους συγκρίσεως.

Οἱ ὑπολογισθέντες συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἀναφέρονται χωριστὰ εἰς τὸν ὄρρενα καὶ θῆλυ πληθυσμόν. Οὕτως, ἡ συμμετοχὴ ἐκάστου πληθυσμιακοῦ φύλου, εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας σπουδάζεται αὐτοτελῶς. Οἱ ὑπολογισθέντες συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, καθ' ἡλικίαν καὶ φύλον, ἀναγράφονται εἰς τὸ τέλος τῆς παρούσης μελέτης.

7. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπογραφῆς πληθυσμοῦ 1961 (Μαρτίου 19), προ ρχόμενα ἐκ τῆς δειγματοληπτικῆς ἐπεξεργασίας, περιέχουν «Δειγματοληπτικὸν σφάλμα». Οἱ συντελεσταὶ μεταβλητικότητος κυμαίνονται ἀπὸ 1 % ἕως 3 % διὰ τὰς πρὸ τῶν 80 ἐτῶν πενταετείς ὁμάδας ἡλικιῶν, ἐνῶ τοῦτοι προσεγγίζουν τὸ 10 % διὰ τὰς μεγαλύτερας ὁμάδας ἡλικιῶν.

Συντελεσται συμμετοχῆς ἄρρενος πληθυσμοῦ

11. 1. Οἱ συντελεσται συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ ἐμφανίζουσι αἰχμὴν εἰς τὰς ομάδας τῶν μέσων ἡλικιῶν. Εἰς τὰς ἐκατέρωθεν τούτων ομάδας, οἱ συντελεσται συμμετοχῆς τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ σημειοῦν μειωτικὰς ἀποκλίσεις.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 25 - 29 ἐτῶν καὶ 40 - 49 ἐτῶν ἐμφανίζουσι συντελεστάς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, τῆς αὐτῆς, περίπου, τάξεως μεγέθους.

Τὸ μέγιστον σημεῖον τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς, τοῦ ἄρρενος ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἐντοπιζέται εἰς τὴν ομάδα τῶν ἡλικιῶν 35 - 39 ἐτῶν. Τοῦτο ἀνέρχεται εἰς 96.6. Παραπλησίας τάξεως μεγέθους εἶναι καὶ ὁ συντελεστὴς τῆς ομάδος ἡλικιῶν 30 - 34 ἐτῶν. Οὗτος ἀνέρχεται εἰς 96.5.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 40 - 44 ἐτῶν καὶ ἐκεῖναι τῶν 45 - 49 καὶ 25 - 29 ἐτῶν σημειοῦν συντελεστάς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν τῆς ἰδίας τάξεως μεγέθους διαγράφουσαι εὐθεῖαν γραμμὴν.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 50 - 54 ἐτῶν, 55 - 59 ἐτῶν, 60 - 64 ἐτῶν καὶ 65 ἐτῶν καὶ ἄνω διαγράφουσι, ἀντιθέτως, σαφῶς κατιοῦσαν καμπύλην εἰς τοὺς συντελεστάς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν.

Ἀπότομος κάμψις σημειοῦται εἰς τὸν συντελεστὴν τῆς ομάδος ἡλικιῶν 65 ἐτῶν καὶ ἄνω. Τοῦτο εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι σημαντικὴ μερὶς τῶν ἐργαζομένων προσεγγίζει τὸ ὄριον συνταξιοδοτήσεως καὶ σημειοῦται ἐκροὴ ἐκ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Ἡ ἐν προκειμένῳ κάμψις τοῦ συντελεστοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, εἶναι περίπου τὸ ἥμισυ τοῦ συντελεστοῦ συμμετοχῆς τῆς προηγουμένης ομάδος ἡλικιῶν 60 - 64 ἐτῶν.

Ὁ μικρότερος συντελεστὴς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64 ἐτῶν) σημειοῦται εἰς τὴν ομάδα ἡλικιῶν 20 - 24 ἐτῶν. Ὁ τοιοῦτος σχηματισμὸς εἶναι συνέπεια τῆς ὑφισταμένης ὑποχρεωτικῆς στρατιωτικῆς θητείας τῆς ἐν προκειμένῳ ομάδος ἡλικιῶν.

Συντελεσται συμμετοχῆς θήλεος πληθυσμοῦ

11. 2. Οἱ συντελεσται συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, ἐμφανίζουσι τὸ μέγιστον σημεῖον συμμετοχῆς εἰς τὴν ομάδα ἡλικιῶν 20 - 24 ἐτῶν. Τὸ ὕψος τῶν ἐν προκειμένῳ συντελεστῶν συμμετοχῆς ἀνέρχεται εἰς 54.0.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 25 - 29 ἐτῶν καὶ 30 - 34 ἐτῶν τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς ἀντιστοιχοῦσι τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, σημειοῦν ἀποτόμους κάμψεις, εἰς τοὺς συντελεστάς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Αἱ ἐν λόγῳ κάμψεις ἐρμηνεύονται ὡς συνέπεια τῆς μεγαλυτέρας ἐκροῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, ἐκ τῶν ἐν προκειμένῳ ἡλικιῶν, τοῦ πληθυσμοῦ διὰ γάμον.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 40 - 44 ἐτῶν καὶ 45 - 49 ἐτῶν ἐμφανίζουσι συντελεστάς

συμμετοχής τῆς αὐτῆς τάξεως μεγέθους. Οἱ συντελεσταὶ οὗτοι διαγράφουν εὐθείαν γραμμὴν.

Αἱ ομάδες ἡλικιῶν 50 - 54 ἐτῶν, 55 - 59 ἐτῶν, 60 - 64 ἐτῶν καὶ 65 ἐτῶν καὶ ἄνω σημειοῦν συντελεστὰς συμμετοχῆς, οἱ ὁποῖοι διαγράφουν σαφῶς κατιοῦσαν καμπύλην.

Ἐξαιρετικὰ χαμηλὸς ἐμφανίζεται ὁ συντελεστὴς συμμετοχῆς τῆς ομάδος ἡλικιῶν 65 καὶ ἄνω ἐτῶν. Οὗτος ἀποτελεῖ τὸ πέμπτον, περίπου, τοῦ ἀντιστοίχου συντελεστοῦ συμμετοχῆς τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ. Ἡ τοιαύτη εἰς μέγεθος διαφορὰ, εἶναι συνέπεια τοῦ γεγονότος ὅτι διὰ τὸν θῆλυν ὑπερήλικα πληθυσμὸν, ὑφίστανται περισσότεροι «προστάται» (σύζυγος, τέκνα κλπ.) ἢ διὰ τὸν ἄρρενα τοιοῦτον.

Ὁ μικρότερος συντελεστὴς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ σημειοῦται, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64 ἐτῶν), εἰς τὴν ομάδα τῶν ἡλικιῶν 60 - 64 ἐτῶν. Τὸ ὕψος μεγέθους τοῦ ἐν λόγῳ συντελεστοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἀνέρχεται εἰς 24.9. Ἡ τοποθέτησις τοῦ χαμηλοτέρου συντελεστοῦ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ εἰς τὴν ἐν λόγῳ ομάδα ἡλικιῶν, ὀφείλεται, μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ εἰς τὸ γεγονὸς ὅτι διὰ τὸν θῆλυν πλυσμὸν ἔχουν θεσπισθῆ μικρότερα ὄρια ἡλικιῶν, διὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

*Ἄξιον ἰδιαιτέρας σημειώσεως εἶναι τὸ γεγονὸς, ὅτι τὸ μέγιστον σημεῖον τοῦ συντελεστοῦ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν, ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸ ἐλάχιστον σημεῖον τοῦ ἄρρενος τοιοῦτου. Ὅμας ἡλικιῶν 20 - 24 ἐτῶν. Οὕτω, τὰ σχηματιζόμενα κενά, ἔνεκα τῆς στρατεύσεως τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν, πληροῦνται διὰ τῆς μεγαλυτέρας εἰσοδοῦς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ. Σχηματίζεται δέ, σημεῖον ἰσοροπίας εἰς τὰς συνθήκας τῆς ἀγορᾶς ἐργασίας, διὰ τῆς ἀντιθέτου κινήσεως τῶν φύλων.

Πορίσματα ἐκ τῆς διαμορφώσεως τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς

12. Αἱ ὡς ἄνω διαπιστώσεις, αἱ ὁποῖαι προκύπτουν ἐκ τῆς ἐξελίξεως τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς, τῶν διαφόρων ομάδων ἡλικιῶν τοῦ ἄρρενος καὶ θήλεος πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν, διαμορφώνουν τὰ ἑξῆς πορίσματα :

α) Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ ἀκολουθοῦν κανονικὴν κυματοειδῆ ἐξέλιξιν. Ἡ ἐξέλιξις αὕτη εἶναι ἀνεξάρτητος τῶν οικονομικῶν διακυμάνσεων.

β) Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, ἀκολουθοῦν ἀκανόνιστον ἐξέλιξιν. Ἡ τοιαύτη ἐξέλιξις ἐμφανίζει ἠύξημένην εὐαισθησίαν εἰς τὰς ἐκάστοτε κρατούσας οικονομικὰς συνθήκας.

Αἱ ὡς ἄνω διαπιστώσεις εἶναι τῆς αὐτῆς σημασίας πρὸς ἐκείνας τῶν P. H. Douglas καὶ G. P. Long, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ εἰσοδηματικὴ ἐλαστικό-

της τῆς προσφορᾶς ἐργασίας εἶναι χαμηλὴ διὰ τοὺς ἄρρενας καὶ ὑψηλὴ διὰ τὰς θήλεις⁸.

Συντελεσταὶ συμμετοχῆς ἐργατικοῦ δυναμικοῦ εἰς χώρας τῆς Εὐρώπης

13. Διὰ λόγους συγκρίσεως καὶ ἀξιολογήσεως τῶν ὑπολογισθέντων συντελεστῶν συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἑλλάδος, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν καὶ ἐμελετήθη ἡ ἐξέλιξις τῶν ἀντιστοιχῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ συντελεσταὶ οὗτοι ἐλήφθησαν ἐκ τῆς μελέτης τοῦ J. Ypsilandis «The Labor Force of Czechoslovakia», Washington D.C. 1960, p. 23.

Οἱ ὡς ἄνω συντελεσταὶ ἀναφέρονται εἰς τὸν μέσον ὄρον 14 χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ ἀφοροῦν δεδομένα, τὰ ὁποῖα παρατηρήθησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1946 - 1953.

Συντελεσταὶ συμμετοχῆς ἄρρενος πληθυσμοῦ

13. 1. Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ, τοῦ κατὰ μέσον ὄρον μεγέθους τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, σημειοῦν αἰχμὴν εἰς τὰς ομάδας τῶν μέσων ἡλικιῶν. Αἱ ἐκατέρωθεν τούτων ομάδες ἡλικιῶν ἐμφανίζουν συντελεστὰς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ μὲ μειωτικὰς ἀποκλίσεις.

Τὸ μέγιστον σημεῖον τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ομάδα ἡλικιῶν 35 - 39 ἐτῶν. Τοῦτο ἀνέρχεται εἰς 97.4. Παραπλησίας τάξεως μεγέθους εἶναι καὶ τὸ ὕψος τῆς ομάδος ἡλικιῶν 40 - 44 ἐτῶν. Ὁ ἐν προκειμένῳ συντελεστὴς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἀνέρχεται εἰς 97.3.

Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῶν ομάδων ἡλικιῶν 30 - 34 ἐτῶν καὶ 45 - 49 ἐτῶν εἶναι τῆς αὐτῆς τάξεως μεγέθους, περίπου. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς συντελεστὰς συμμετοχῆς τῶν ομάδων ἡλικιῶν 35 - 39 ἐτῶν καὶ 40 - 44 ἐτῶν. Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τῶν ομάδων ἡλικιῶν 50-54 ἐτῶν, 55-59 ἐτῶν, 60-64 ἐτῶν καὶ 65 καὶ ἄνω ἐτῶν διαγράφουν σαφῶς κατιοῦσαν καμπύλην.

Ὁ μικρότερος συντελεστὴς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64 ἐτῶν), ἐμφανίζεται εἰς τὴν ομάδα ἡλικιῶν 15 - 19 ἐτῶν. Ὁ ἀντίστοιχος ἑλληνικὸς σημειοῦται εἰς τὴν ομάδα ἡλικιῶν 20 - 24 ἐτῶν. Ἡ μετατόπισις τοῦ φαινομένου κατὰ μίαν ομάδα ἡλικιῶν εἶναι συνέπεια τῆς ὑφισταμένης ἐν Ἑλλάδι ὑποχρεωτικῆς στρατιωτικῆς θητείας ἐπὶ καθολικῆς κλίμακος. Πλὴν αὐτοῦ, εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης,

8. P. H. Douglas, «the Theory of wages», Chapter 11, New York, 1934.
G. P. Long, «The labor force under changing income and employment», Chapter 4, Princeton, 1958.

ή εισροή τών σπουδαστῶν καί μαθητῶν εἰς τὰς ἀνωτάτας σχολὰς καί σχολεῖα εἶναι μεγαλύτερας ἐκτάσεως ἢ ἐν Ἑλλάδι.

13.2. Γενικώτερον, ἐκ τῆς συγκρίσεως τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, τοῦ ἑλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καί ἐκείνου τοῦ κατὰ μέσον ὄρον χωρῶν τῆς Εὐρώπης, διαπιστοῦται, μὲ τὴν ὡς ἄνω ἐξαίρεσιν, παράλληλος ἐξέλιξις. Ἀποκλίσεις σημειοῦνται μόνον, εἰς τὰ ἀπόλυτα μεγέθη τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν. Αἱ ἀποκλίσεις αὗται εἶναι ἀποτέλεσμα, κυρίως, τοῦ διαφορικοῦ ἐπιπέδου οικονομικῆς ἀναπτύξεως. Χαρακτηριστικῶς ἀναφέρεται, ἐν προκειμένῳ, ὁ ὑψηλὸς συντελεστῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὴν ὁμάδα ἡλικιῶν 0 - 14 ἐτῶν (ὁμαδοποιήσις ἡλικιῶν 10 - 14 ἐτῶν). Οὗτος ἀνέρχεται εἰς 6.7. Ὁ ἀντίστοιχος τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης εἶναι 1.7. Ἡ ἐν προκειμένῳ διαφορά εἰς τὰ ἀπόλυτα μεγέθη χαρακτηρίζει τὴν καθυστέρησιν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν οικονομικὸν τομέα. Ἡ τοιαύτη καθυστέρησις ὡθεὶ τὰς μικρὰς ὁμάδας ἡλικιῶν, πρὸς ἀνεύρεσιν ἐργασίας διὰ τὴν τόνωσιν τοῦ οἰκογενειακοῦ εἰσοδήματος. Ἀντιθέτως, εἰς τὰς οικονομικῶς ἀνεπτυγμένας χώρας, τὸ ὑψηλὸν οἰκογενειακὸν εἰσόδημα παρεμποδίζει τὴν ἐξοδὸν τῶν μικρῶν ἡλικιῶν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας.

Συντελεσταὶ συμμετοχῆς θήλεος πληθυσμοῦ

13.3. Οἱ συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ σημειοῦν αἰχμὴν εἰς τὰς ὁμάδας τῶν νέων ἡλικιῶν. Αἱ ἐκατέρωθεν αὐτῶν ὁμάδες ἡλικιῶν ἐμφανίζουν συντελεστὰς συμμετοχῆς μὲ μειωτικὰς ἀποκλίσεις.

Τὸ μέγιστον σημεῖον τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς, τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐμφανίζεται εἰς τὴν ὁμάδα ἡλικιῶν 15 - 19 ἐτῶν. Παρατηρεῖται, συνεπῶς, ὅτι καὶ εἰς τοὺς συντελεστὰς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ, τοῦ μέσου ὄρου τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, τὸ μέγιστον σημεῖον τοῦ συντελεστοῦ συμμετοχῆς τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ συμπίπτει πρὸς τὸ ἐλάχιστον σημεῖον τοῦ συντελεστοῦ συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ. Ἡ διαπίστωσις αὕτη, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὴν αὐτὴν διαπίστωσιν, ἢ ὅποια προέκυψεν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν δεδομένων, καθολικεῖ τὸ πόρισμα ὅτι ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν (15 - 64 ἐτῶν), ὑφίσταται κινητικότης τῶν, κατὰ φύλον, ὁμάδων ἡλικιῶν. Αὕτη ἀποκαθιστᾷ ἰσορροπίαν εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν, εἰς τὰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας σχηματίζεται ἐξ ἐξωγενῶν αἰτίων ἀνατροπὴ αὐτῆς. Ἡ κινητικότης αὕτη, ἀναλόγως τῶν ἐπικρατουσῶν συνθηκῶν εἰς ἐκάστην χώραν, ἐκδηλοῦται εἰς διαφόρους ὁμάδας ἡλικιῶν.

Αἱ ὁμάδες ἡλικιῶν 40 - 44 ἐτῶν καὶ 45 - 49 ἐτῶν ἐμφανίζουν συντελεστὰς συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικόν τῆς αὐτῆς τάξεως μεγέθους, διαγράφοσαι εὐθεῖαν γραμμὴν.

Αἱ ὁμάδες ἡλικιῶν 50 - 54 ἐτῶν, 55 - 59 ἐτῶν, 60 - 64 ἐτῶν καὶ 65 ἐτῶν καὶ ἄνω, διαγράφουν, ἀντιθέτως, σαφῶς, κατιοῦσαν καμπύλην.

Ὁ μικρότερος συντελεστής συμμετοχῆς, τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐντοπίζεται εἰς τὴν ὁμάδα ἡλικιῶν 60 - 64 ἐτῶν. Εἰς τὴν αὐτὴν ὁμάδα ἡλικιῶν σημειοῦται καὶ ὁ ἀντίστοιχος τοιοῦτος τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ τῆς Ἑλλάδος. Τὰ αἴτια τοῦ φαινομένου εἶναι τῆς ἰδίας φύσεως πρὸς τὰ προαναφερθέντα διὰ τὴν περίπτωσιν τῆς Ἑλλάδος.

14. Ἡ διερεύνησις τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς, τοῦ θήλεος πληθυσμοῦ, εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐκείνων, τοῦ μέσου ὄρου, τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἐμφανίζει, μὲ τὰς σημειωθείσας ἐξαιρέσεις, παράλληλον ἐξέλιξιν. Ἡ αὐτὴ διαπίστωσις προέκυψε καὶ διὰ τὴν ἐξέλιξιν τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν τοῦ ἄρρενος πληθυσμοῦ.

Ἡ διαπιστωθεῖσα παραλληλότης τάξεως τῶν μεγεθῶν τῶν συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν, μαρτυρεῖ τὴν ἀκρίβειαν καὶ ἀξιοπιστίαν τῶν ὑπολογισθέντων συντελεστῶν συμμετοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ.

Πίναξ 1: Συντελεσταὶ συμμετοχῆς ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ἐν Ἑλλάδι τὸ ἔτος 1961 (Μαρτίου 19) καὶ τοιοῦτοι τοῦ κατὰ μέσον ὄρον 14 χωρῶν τῆς Εὐρώπης, κατὰ τὴν περίοδον 1946 - 1953 καθ' ὁμάδας ἡλικιῶν καὶ φύλον.

Ὅμαδες ἡλικιῶν	Ἄρρενες		Θήλειες	
	Συντελεσταὶ συμμετοχῆς Ἑλλάδος 1961 (Μαρτίου 19)	Συντελεσταὶ συμμετοχῆς μέσου ὄρου 14 χωρῶν Εὐρώπης (1946-1953)	Συντελεσταὶ συμμετοχῆς Ἑλλάδος 1961 (Μαρτίου 19)	Συντελεσταὶ συμμετοχῆς μέσου ὄρου 14 χωρῶν Εὐρώπης (1946-1953)
0 - 14 ἐτῶν	6.7	1.7	5.6	1.3
15 - 19 »	67.4	76.0	47.1	60.5
20 - 24 »	56.3	90.6	54.0	58.6
25 - 29 »	95.1	95.5	44.1	42.7
30 - 34 »	96.5	96.8	33.1	37.6
35 - 39 »	96.6	97.4	38.0	35.7
40 - 44 »	95.5	97.3	37.0	35.7
45 - 49 »	95.0	96.7	37.0	35.7
50 - 54 »	94.5	93.8	34.4	33.1
55 - 59 »	92.2	90.3	30.2	29.7
60 - 64 »	83.6	82.5	24.9	23.8
65 ἐτῶν καὶ ἄνω	43.5	40.9	9.1	11.4

Παράθεσις πίνακος συντελεστῶν συμμετοχῆς εἰς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν

15. Οἱ ὑπολογισθέντες συντελεσταὶ συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ τῆς Ἑλλάδος, καθ' ὁμάδας ἡλικιῶν καὶ φύλου, ὡς καὶ οἱ ἀντίστοιχοι τοιοῦτοι, τοῦ κατὰ μέσον ὄρον τῶν 14 χωρῶν τῆς Εὐρώπης, παρατίθενται εἰς τὸν πίνακα 1.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. *Ε. ΄Ε. Ζολώτα*, «Οικονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ τεχνικὴ ἐκπαίδευσις», Ἀθήναι, 1959.
2. *Κ. Β. Μπανταλούκα*, «Χρονία ὑποαπασχόλησις τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἐργατικοῦ δυναμικοῦ», Ἀθήναι, 1956.
3. *Ἄ. Γ. Παπανδρέου*, «Στρατηγικὴ οικονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος», Ἀθήναι 1963.
4. *Ἄ. Ἄ. Πεπελάση, καὶ Π. Κ. Παναγιωτοπούλου*, «Ἐργατικὸν πλεόνασμα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν γεωργίαν, 1953 - 1960», Ἀθήναι, 1963.
5. *Σ. Μ. Χατζόγλου*, «Ὁ παρασιτισμὸς εἰς τὴν ἑλληνικὴν οικονομίαν», Ἀθήναι, 1952.
6. *Σ. Μ. Χατζόγλου*, «Τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν ἐν Ἑλλάδι», «Σπουδαί», τόμος ΙΔ', τεῦχος 3, Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1963 - 1964.
7. *Ε. Σ. Υ. Ε.*, «Ἀπογραφὴ πληθυσμοῦ-κατοικιῶν 19ης Μαρτίου 1961», Δειγματοληπτικὴ ἐπεξεργασία. Τεῦχος Ι, Πληθυσμὸς, Τεῦχος ΙΙΙ, Ἀπασχόλησις, Ἀθήναι, 1962.
8. *International Labour Office*, «Employment Objectives in Economic Development», Report of «Meeting of Experts», Geneva, 1961.
9. *International Cooperation Administration*, «Manpower Programs and Planning in Economic Development», Washington, 1960.
10. *International Labour Office*, «Why Labour Leaves the Land», Geneva, 1960.
11. *U. S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics*, «Economic Forces in the U.S.A. in Facts and Figures», Washington, 1960.
12. *U. S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics*, «The Forecasting of Manpower Requirements», Washington, 1963.
13. *U. S. Departments of Labor, Bureau of Labor Statistics*, «Conducting a Labor Force Survey in Developing Countries», Washington, 1964.
14. *J. N. Ypsilandis*, «The Labor Force of Czechoslovakia», U. S. Department of Commerce, International Population Statistics Reports, Series P-90, No 13, Washington, 1960.